

Spis treści

Wstęp	9
ROZDZIAŁ I. (Przed)wczesne macierzyństwo – charakterystyka fenomenu	17
1.1. (Przed)wczesne macierzyństwo – charakterystyka i skala zjawiska	17
1.2. (Przed)wczesne macierzyństwo w kontekście psychospołecznej charakterystyki okresu adolescencji w dobie globalizacji	27
1.3. Urodzenie dziecka przez małoletnią jako wydarzenie krytyczne	34
1.4. Sytuacja prawna małoletniej matki	40
ROZDZIAŁ II. Wybrane czynniki warunkujące wystąpienie (przed)wczesnego macierzyństwa	56
2.1. Przemiany rodziny w dobie globalizacji	56
2.2. Popkultura jako element kształtowania tożsamości seksualnej adolescentów. Przemiany obyczajowości seksualnej młodzieży	59
2.3. Niski poziom wychowania seksualnego w środowisku rodzinnym i szkolnym	64
ROZDZIAŁ III. Konsekwencje (przed)wczesnego macierzyństwa	71
3.1. Społeczne konsekwencje (przed)wczesnego macierzyństwa. Zagrożenie marginalizacją i wykluczeniem	71
3.2. Psychopedagogiczne konsekwencje (przed)wczesnego macierzyństwa – „portret psychologiczny” małoletniej matki	79
3.3. Wpływ (przed)wczesnego macierzyństwa na kształt związków tworzonych przez małoletnie matki	88
ROZDZIAŁ IV. Pomoc i wsparcie społeczne w przypadku (przed)wczesnego macierzyństwa	99
4.1. Formy wsparcia i opieki nad małoletnią i jej dzieckiem	99
4.2. Pomoc psychopedagogiczna i praca socjalna z małoletnią matką	114
4.3. Proces usamodzielniania małoletnich matek. Czynniki determinujące proces i jego rola w zakresie profilaktyki marginalizacji i wykluczenia społecznego	116
Rozdział V. Metodologiczne podstawy badań	128
5.1. Przedmiot i pola problemowe autorskich badań jakościowych	129

5.2. Metoda biograficzna i jej zastosowanie w badaniach autorskich	132
5.3. Otwarty wywiad pogłębiony – technika diagnostyczna w badaniach biograficznych	134
ROZDZIAŁ VI. Poprzeczna analiza przypadków – wyniki badań własnych	138
6.1. Obraz dzieciństwa i wczesnej młodości w relacjach kobiet, które urodziły dziecko przed osiągnięciem pełnoletności – etiologia zjawiska (przed)wczesnego macierzyństwa oraz powody umieszczenia małoletnich dziewcząt w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	138
6.1.1. Charakterystyka rodzin pochodzenia dziewcząt biorących udział w badaniu	138
6.1.1.1. Struktura rodziny	139
6.1.1.2. Problemy występujące w rodzinach	140
6.1.2. Realizacja funkcji opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach pochodzenia badanych dziewcząt	147
6.1.3. Wykształcenie rodziców i wartość edukacji w rodzinach pochodzenia badanych. Doświadczenia szkolne dziewcząt	150
6.1.4. Charakterystyka grupy (nie zawsze) rówieśniczej badanych dziewcząt	156
6.1.5. Powody umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej w narracji dziewcząt	158
6.1.6. Okoliczności związane z poznaniem ojca dziecka. Inicjacja seksualna bez zabezpieczenia	162
6.1.7. (Nie)wychowane do życia w rodzinie	171
6.2. Doświadczenia związane z macierzyństwem w narracji badanych kobiet	174
6.2.1. (Przed)wczesna ciąża – reakcje dziewcząt i ich rodzin	175
6.2.2. Reakcje partnerów respondentek i rodzin przyszłych ojców na wieść o ciąży	182
6.2.3. Doświadczenia związane z narodzinami dziecka	185
6.2.4. Pierwsze dni z dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej	190
6.2.5. Bycie matką – pomiędzy wizją a rzeczywistością	192
6.3. Umieszczenie w placówce opiekuńczo-wychowawczej, funkcjonowanie z dzieckiem oraz wdrażanie do odpowiedzialnego macierzyństwa w warunkach instytucjonalnych w narracji badanych dziewcząt	198
6.3.1. Reakcje dziewcząt na wiadomość o planach związanych z umieszczeniem ich w placówce opiekuńczo-wychowawczej	198
6.3.2. Wyobrażenia na temat placówki opiekuńczo-wychowawczej	202
6.3.3. Wyobrażenia a rzeczywistość w placówce opiekuńczo-wychowawczej – pierwsze dni pobytu w ośrodku	204
6.3.4. Realizowanie obowiązku szkolnego w trakcie ciąży i po urodzeniu dziecka (podczas pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej). Wsparcie grona pedagogicznego i pracowników placówki	208
6.3.5. Kontakt dziewcząt z rodziną i partnerem podczas pobytu w placówce opiekuńczo-wychowawczej	215
6.3.6. Wdrażanie do macierzyństwa na terenie placówki opiekuńczo-wychowawczej	219

6.3.7. Pobyt w placówce – szansa czy ograniczenie?	223
6.4. Konsekwencje wynikające z (przed)wczesnego macierzyństwa w narracjach badanych matek	226
6.4.1. Konsekwencje w zakresie życia partnerskiego	228
6.4.2. Edukacyjne konsekwencje (przed)wczesnego macierzyństwa	236
6.4.3. Nieprzyjazny rynek pracy	239
6.4.4. Sytuacja materialno-bytowa	240
6.4.5. Życie przed i po urodzeniu dziecka. Bycie matką – szansa czy ograniczenie?	243
6.5. Potrzeby i oczekiwania kobiet, które urodziły dziecko przed osiągnięciem pełnoletności w zakresie wsparcia społecznego w narracjach badanych dziewcząt	250
6.5.1. Wsparcie nieformalne otrzymywane po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej	250
6.5.2. Wsparcie formalne otrzymywane po opuszczeniu placówki opiekuńczo-wychowawczej	253
6.5.3. Zapotrzebowanie na wsparcie	254
ROZDZIAŁ VII. (Przed)wczesne macierzyństwo jako doświadczenie biograficzne – studium przypadku	260
7.1. Studium przypadku – Pola	262
Zakończenie	271
Na wsparcie nigdy nie jest (zbyt)późno	271
Bibliografia	280
Premature maternity – a biographical perspective. Diagnosis – help and support (Summary)	299